

RYMO Rapinoja Sari(YM)

19.11.2020
JULKINEN

Asia

Komission tiedonanto Euroopan rakennusten perusparannusaallosta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi tiedonannon Euroopan rakennusten perusparannusaalto – ympäristöystävällisempiä rakennuksia, lisää työpaikkoja ja parempaa elämänlaatua 14.10.2020 (COM (2020) 662 final). Tiedonannossa esitetään strategia perusparannusaallon käynnistämiseksi Euroopassa. Tiedonanto on osa EU:n vihreän kehityksen ohjelman toimeenpanoa.

Neuvoston energiatyöryhmässä tiedonannosta käytiin alustava keskustelu 20.10.2020. Tiedonantoa käsiteltiin Euroopan energiaylijohtajien DG-kokouksessa (Directors General Meeting on EU Energy Policy issues) 5.11.2020 osana laajempaa elpymiskeskustelua. Todennäköisesti tiedonannon varsinainen käsittely aloitetaan Portugalin EU-puheenjohtajuuskaudella 2021.

Suomen kanta*Yleistä*

Tiedonannossa on kyse kuvailevista toimenpiteistä, eikä tiedonanto sisällä vielä lainsäädäntöaloitteita.

Suomi kannattaa tiedonannon tavoitetta parantaa EU:n edellytyksiä saavuttaa energia- ja ilmastopoliittiset tavoitteet. Suomi yhtyy komission näkemykseen siitä, että rakennusten energiatehokkuuden parantamisella ja päästöjen vähentämisellä on keskeinen asema EU:lle ehdotetun korotetun 2030 ilmastotavoitteen saavuttamiseksi.

Suomi kannattaa energiatehokkuuden edistämistä rakentamisen yhteydessä.

Suomi kannattaa komission energiatehokkuus etusijalle –periaatetta, mutta Suomi haluaa korostaa, että huomioitaisiin laajasti myös rakennusosien ja teknisten järjestelmien energiatehokkuuden kokonaisuus sekä koko energiajärjestelmä.

Suomi kannattaa komission tavoitetta rakennuskannan vuotuisen energiakorjausten määrän kaksinkertaistamisesta vuoteen 2030 mennessä. Tavoite tulisi asettaa ensisijaisesti EU:n tasolla. Kuitenkin maiden erityispiirteiden huomioiminen on ratkaisussa tärkeää. Kunkin jäsenmaan rakennuskannan nykyinen tila ja kunnostustavoitteet myös energiatehokkuutta parantavissa korjauksissa tulisi ottaa huomioon, jotta vältetään kustannustehoton korjaaminen. Suomi pitää tärkeänä mahdollistaa kustannustehokkaimmat korjausratkaisut siten, että olemassa olevan kiinteistökannan korjauksissa voidaan jatkossakin huomioida oikea-aikaisuus ja rakennuksen elinkaari. Tärkeää on myös, että korjausrakentamisessa voidaan huomioida rakennusmateriaaleihin liittyvät kasvihuonekaasupäästöt ja kiertotalouden periaatteet.

Suomi kannattaa komission aikomusta rakennustuoteasetuksen tarkistamista vastaamaan kiertotalouden mukaista rakentamista ottaen huomioon rakennusten koko elinkaaren. Suomi kannattaa puurakentamista ja tukee toimenpiteitä, jotka lisäävät luontopohjaisten ratkaisujen ja innovaatioiden käyttöönottoa.

Suomi kannattaa sitä, että perusparannusaallon toteuttamisessa huomioidaan rakennusten kulttuurihistorialliset arvot ja siihen liittyvä korjausrakentamisosaaminen ja rakennuskannan ikä. Suomi pitää alustavasti hyvänä komission aikomusta perustaa uusi eurooppalainen Bauhaus.

Rahoitus

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että perusparannusaallon mukaisiin toimiin on tulevilla EU:n rahoituskehyskaudella käytettävissä useita eri rahoituslähteitä, mikä edellyttää selkeää koordinaatiota eri toimijoiden välillä. Suomi pitää myös tärkeänä rahoitusvälineiden koordinoitua siten, että rahat kohdistuvat oikein ja tarkoituksenmukaisesti.

Suomi kannattaa vapaaehtoista kunnianhimon lisäämistä edullisen rahoituksen ehtona.

Tulevat säädösmuutosehdotukset

Tiedonannon liite sisältää listauksen 23 lainsäädäntöaloitteesta tai muusta toimenpideehdotuksesta, jotka komissio aikoo valmistella vuosina 2020-2024. Suomen kannat näihin yksittäisiin aloitteisiin muodostetaan siinä vaiheessa, kun komissio on antanut niistä esityksensä ja ne tulevat kansalliseen käsittelyyn. Suomi pitää tärkeänä, että komissio laatii energialainsäädännön muutoksia koskevista ehdotuksistaan kattavat vaikutusarviointit. Vaikutusarviointien tulee perustua jäsenvaltiokohtaisiin lähtötietoihin ja sisältää jäsenvaltiokohtaisia arvioita.

Suomi suhtautuu tässä vaiheessa varauksellisesti komission aikomuksiin säätää rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muutoksella energiatehokkuuden vähimmäisvaatimukset olemassa oleville rakennuksille. Suomi korostaa tarvetta ottaa kansalliset erityispiirteet huomioon rakennusten energiatehokkuusdirektiivin mahdollisessa muutoksessa olemassa olevien rakennusten energiatehokkuuden vähimmäisvaatimuksia koskien. Suomen perustuslain (Suomen perustuslaki, omaisuuden suoja 15 §) näkökulmasta Suomi pitää tärkeänä, että olemassa oleville rakennuksille kohdistetaan uusia vaatimuksia vain siinä vaiheessa, kun näitä rakennuksia korjataan. Suomi pitää hyvänä komission ajatuksia energiatodistusten ja todistustietokantojen merkityksen lisäämisestä. On kuitenkin tarpeen varmistaa, ettei muutoksilla vaaranneta jäsenvaltioiden jo hyvin toimivia menettelyjä.

Julkisten rakennusten korjaukset ovat tiedonannon yksi kolmesta painopistealueesta. Suomi suhtautuu tässä vaiheessa varauksella energiatehokkuusdirektiivin päivittämisen yhteydessä aiottuun julkisten rakennusten velvoittavan vuotuisen korjausmäärän sekä kategorisen peruskorjausasteen laajentamiseen. Julkisten rakennusten vuotuisen korjausmäärän sekä kategorisen peruskorjausasteen laajentaminen voisi aiheuttaa Suomessa merkittäviä kustannuksia julkiselle sektorille ilman vastaavaa ilmastohyötyä. Suomessa on kuntien rakennuskannassa paljon sellaisia peruskorjausta vailla olevia rakennuksia, jotka kannattaa korjata vain, jos niillä on jatkossakin käyttöä. Myös kiinteistöjä koskeva tietopohja on Suomessa puutteellinen. Määrälliset veloitteet voisivat muodostua Suomessa ongelmalliseksi. Määrällisiä veloitteita asetettaessa tulisi huomioida väestöpohja ja alueelliset erityispiirteet. Rakennuksia korjataan korjaustarpeen mukaan ja yleensä pelkästään energiatehokkuuden vuoksi tehdyt korjaukset eivät ole kustannustehokkaita tai kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia.

Ekologista suunnittelua koskevalla direktiivillä ja energiamerkintäasetuksella säännellään menestyksekkäästi näiden säädösten soveltamisalaan kuuluvien energiaan liittyvien tuotteiden energiatehokkuutta. Energiansäästö vastaa noin puolta EU:n vuoden 2020 energiatehokkuustavoitteesta. On tärkeää, että ekologista suunnittelua koskevan direktiivin soveltamisen laajennustoimia suunniteltaessa sen nykyistä toimintaa ei vaaranneta.

Digitalisaatio

Suomi pitää tärkeänä, että Euroopan perusparannusaallossa tartutaan digitalisaation mahdollisuuksiin edistää korjausrakentamisen tavoitteita. Suomi kannattaa komission ehdotusta siitä, että rakennuksia koskeva tieto on yhteentoimivaa ja tallennettuna yhteensopivasti koko rakennuksen elinkaaren ajan. Rakennuksia koskevaa tietoa on voitava jakaa sitä tarvitsevien toimijoiden välillä ottaen huomioon tietosuojat ja tietojen omistus. Suomen näkemyksen mukaan tämä edellyttää avoimia rajapintoja.

Suomi pitää tärkeänä komission huomioita rakennustietomallinnuksen hyödyistä läpinäkyvyyden parantamisessa ja resurssitehokkuudessa. Suomi kannattaa komission suositusta rakennusten tietomallinnuksen hyödyntämisessä julkisissa hankinnoissa.

Suomi pitää tärkeänä uusien digitaalisten palveluiden hyödyntämistä osana rakennusten energian käytön tehostamista.

Energiaköyhyys

Energiaköyhyyden vähentäminen on tiedonannon yksi kolmesta painopistealueesta. Suomi kannattaa ja pitää hyvinä toimia energiaköyhyyden vähentämiseksi Euroopassa. Kohtuuhintaisia asuntoja koskevan periaatteen mukaan olisi taattava energiatehokkaiden ja kestävien rakennusten yleinen saatavuus erityisesti keski- ja pienituloisille kotitalouksille sekä heikommassa asemassa oleville ihmisille ja alueille. Suomessa ei ole varsinaista energiaköyhyyttä, koska vähävaraisuuteen liittyvät ongelmat ovat Suomessa hoidettu sosiaalipolitiikalla. Lisäksi Suomessa asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä lämpö kuuluu vuokraan tai yhtiövastikkeeseen.

Hiilestä irtautuminen lämmityksessä ja jäähdytyksessä

Hiilestä irtautuminen lämmityksessä ja jäähdytyksessä on tiedonannon yksi kolmesta painopistealueesta. Suomi kannattaa sähkö- ja lämpösektorin integroinnin, hukkalämmön, energian varastoinnin, uusiutuvan energian sekä erityisesti polttoon

perustumattoman uusiutuvan energian käytön edistämistä kaukolämmön tuotannossa. Hukkalämmön käytön edistämisen mahdollisuudet ovat tyypillisesti paikallisia ja edistämiseen tähtäävän EU-tasoisin sääntelyn tulisi olla ohjeellista ja ottaa huomioon kansalliset erityispiirteet sekä jäsenmaakohtaiset erot ja lähtökohdat. Kaukolämmön rooli on aloitteessa pieni verrattuna alue- ja kiinteistökohtaisiin ratkaisuihin. On tärkeää, että kaukolämmössä voidaan huomioida uusiutuvan energian ja hukkalämpöjen osuus.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio julkaisi 14.10.2020 tiedonannon Euroopan rakennusten perusparannusaallosta. Tiedonannossa esitetään strategia perusparannusaallon käynnistämiseksi Euroopassa. Tiedonannon tavoitteena on vähintään kaksinkertaistaa energiaremontoitavien asuinrakennusten ja muiden rakennusten vuotuinen osuus vuoteen 2030 mennessä ja edistää pitkälle meneviä energiaremontteja. Tavoitteena on saada kunnostettua 35 miljoonaa rakennusyksikköä. Perusparannusaallon avulla voitaisiin luoda 160 000 uutta vihreää työpaikkaa EU:n rakennusalalle vuoteen 2030 mennessä. Tiedonannossa esitetyn strategian tavoitteena on saavuttaa ilmastoneutraaliustavoite, soveltaa kiertotalouden periaatteita, edistää kestävä kehityksen tavoitteita ja Euroopan kilpailukykyä sekä suojella kaikkien oikeutta kohtuuhintaiseen, asumiskelpoiseen, esteettömään ja terveelliseen asuntoon ja turvata kulttuuriperintö.

Rakennusten osuus EU:n kokonaisenergiankulutuksesta on noin 40 prosenttia ja energian käyttöön liittyvistä kasvihuonepäästöistä 36 prosenttia.

Tiedonanto sisältää seitsemän keskeistä periaatetta: 1) energiatehokkuus etusijalle, 2) rakennusten kohtuuhintaisuus, 3) hiilestä irtautuminen ja uusiutuvien energianlähteiden integrointi, 4) elinkaariajattelu ja kiertotalous, 5) korkeat terveys ja ympäristönormit, 6) vihreää ja digitaaliseen siirtymään liittyviin haasteisiin vastaaminen yhdessä ja 7) esteettisyyden ja arkkitehtonisen laadun kunnioittaminen.

Komissio ehdottaa, että koko perusparannusketjun nykyiset esteet hankkeen suunnittelusta sen rahoitukseen ja loppuun saattamiseen poistetaan erinäisten poliittisten toimenpiteiden, rahoitusvälineiden ja teknisen avun keinoin.

Tiedonanto sisältää seuraavat seitsemän ensisijaista toimenpidettä:

1. Perusparannuksia koskevan tiedotuksen, oikeusvarmuuden ja kannustimien parantaminen

Komissio ehdottaa pakollisia energiatehokkuutta koskevia vähimmäisvaatimuksia osana vuoden 2021 loppuun mennessä tehtävää rakennusten energiatehokkuusdirektiivin tarkistusta. Komissio tulee arvioimaan vähimmäisvaatimusten soveltamisalaa, aikataulua, vaiheittaista täytäntöönpanoa ja liitännäistukitoimien tarvetta.

Komissio ehdottaa tiedonannossa, että energiatodistuksia koskevat puitteet saatetaan ajan tasalle ottaen huomioon kehitteillä olevat energiatehokkuuden mittaustekniikat. Tähän sisältyy EU:n yhdenmukaisen koneellisesti luettavan todistusten tietomuodon tarkastelu sekä tiukemmat säännökset energiatodistuksia koskevien tietokantojen ja yhdistettyjen digitaalisten arkistojen saatavuudesta ja saavutettavuudesta.

Komissio aikoo myös tarkastella tarvetta laajentaa energiakatselmuksia koskevat vaatimukset koskemaan suurempia ja monimutkaisempia muuhun kuin asuinkäyttöön

tarkoitettuja rakennuksia, kuten sairaaloita, kouluja tai toimistoja, jotta voidaan maksimoida energiatodistusten mukaisuus.

Nykyisten julkisten rakennusten hankintaa ja kunnostamista koskevat nykyiset lainsäädännölliset vaatimukset kattavat tällä hetkellä ainoastaan keskushallinnon omistamat ja käyttämät julkiset rakennukset, joiden osuus kaikista julkisista rakennuksista on noin 4,5 prosenttia.

Energiatohokkuusdirektiivin tarkistamisen yhteydessä komissio tarkastelee tarvetta laajentaa perusparannusvaatimukset koskemaan rakennuksia kaikilla julkishallinnon tasoilla ja lisätä vuotuista perusparannusastetta.

Komissio ottaa käyttöön digitaaliset rakennuspäiväkirjat, joihin kootaan kaikki rakennusta koskevat tiedot, jotka esitetään tulevissa perusparannuspasseissa, älyvalmiusindikaattoreissa, Level(s)-kehyksessä ja energiatodistuksissa, jotta voidaan varmistaa tietojen yhteensopivuus ja kokoaminen läpi perusparannusprosessin.

2. Tehostettu, saatavilla oleva ja kohdennetumpi rahoitus

Tiedonannon mukaan rakennusten perusparantaminen kuuluu niiden toimialojen joukkoon, joilla investointivaje on EU:n suurimpia. Komissio arvioi, että ehdotetun 55 prosentin ilmastotavoitteen saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä edellyttää joka vuosi noin 275 miljardin euron lisäinvestointeja.

Asuinrakennusten osalta esteenä mainitaan usein yksinkertaisten, houkuttelevien ja helposti saatavilla olevien julkisten perusparannuskannustimien puute sekä yleisten rahoitustuotteiden puute. Muiden kuin asuinrakennusten osalta kaksi merkittävintä estettä ovat julkisten rakennusten rahoituksen puute ja liikerakennuksille sopivien taloudellisten kannustimien puute.

Näiden esteiden voittamiseksi on tarpeen toimia eri rintamilla, jotta voidaan edistää EU:n ja jäsenvaltioiden julkisten varojen parempaa käyttöä ja saada liikkeelle enemmän yksityisiä varoja. EU:n ja jäsenvaltioiden julkiset varat voidaan kohdentaa tehokkaammin ja kanavoida paremmin loppukäyttäjille helpottamalla eri rahoituslähteiden yhdistämistä, suhteuttamalla tuen taso suorituksiin, vahvistamalla teknistä apua tai hankekehitystukea ja edistämällä synergiaa markkinapohjaisten mekanismien kanssa.

EU:n rahoitus vauhdittaa investointeja perusparannuksiin

Komissio arvioi, miten EU-talousarvion puitteissa voitaisiin rahoittaa perusparannusaaltoa. Komission mukaan uudet aloitteet tarkoittaisivat, että perusparannusaallon tavoitteiden täyttämiseksi vuositasolla lisäinvestointien tarve olisi yli 90 miljardia euroa. Näiden investointien aikaan saamiseksi voidaan käyttää useita eri ohjelmia EU-rahoituskehysten ja elpymisvälineen puitteissa. Komission aloitteessa on kuitenkin huomioitu, että asiakirjan laadinnan aikaan neuvottelut tulevan rahoituskehyskauden 2021-2027 rahoituksesta ja elpymisvälineen osalta ovat kesken. Lopullinen sopu vaikuttaa myös käytettävissä oleviin rahoituslähteisiin.

Elpymis- ja palautumistukivälineelle ehdotettu 672,5 miljardia euroa tukina ja lainoina muodostaa merkittävän lisärahoituksen lähteen, josta saatavaa rahoitusta jäsenmaat voivat hyödyntää peruskorjaushankkeisiin. Komission syyskuussa 2020 annettuihin ohjeistuksiin elpymis- ja palautumistukivälineen kansallisista suunnitelmista on sisällytetty myös oma osionsa perusparannusaallon toimista. Erityistä painoarvoa

annetaan julkisen ja yksityisen sektorin peruskorjaushankkeisiin, joilla tavoitellaan sosiaaliperusteista ja kohtuuhintaista rakentamista. Elpymis- ja palautumistukivälineen käytön yhteydessä teknisen tuen välineellä voidaan rahoittaa jäsenmaiden rakennusten peruskorjauksia koskevien uudistustoimien suunnittelua, kehitystä ja toimeenpanoa.

Elpymisvälineen osalta myös React-EU:n 47,5 miljardin euron rahoitusta on myös mahdollista käyttää hankkeisiin vuoden 2023 loppuun asti. Rahoitusta voidaan käyttää Euroopan aluekehittämisrahaston (EAKR) sekä Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ohjelmien puitteissa. Tulevan rahoituskehyskauden rahoituksen osalta koheesipolitiikan rahastojen (EAKR, ESR ja koheesiorahasto) 330 miljardia euroa voidaan myös hyödyntää perusparannusaallon toimien rahoituksessa. Rahoitusta voidaan kohdentaa investointeihin rakennusten energia- ja resurssitehokkuuden parantamiseen. Harvaan asutulla alueella on käytettävissä myös maaseuturahaston maaseudunkehittämisen rahastot, jonka puitteissa voidaan tukea energiatehokkuuden parantamiseen keskittyviä hankkeita sekä uusiutuvan energian tuotantoa. Rahoituskehysten uusi oikeudenmukaisen siirtymän rahaston 17,5 miljardin euron rahoitusta voidaan myös kohdentaa energiatehokkuuden ja kiertotalouden investointeihin soveltuvilla alueilla.

Uudella EU:n rahoituskehyskaudella alkavalla InvestEU -ohjelmalla pyritään aikaansaamaan yksityisin varoin rahoitettuja investointeja. InvestEU- ohjelmassa yhdistetään useita aiempia, kuluvan kauden aikana toimineita erillisiä rahoitusvälineitä yhdeksi ohjelmaksi. Heinäkuussa 2020 EU-huippukokouksessa sovitun mukaisesti InvestEU-rahaston määrärahat monivuotisesta rahoituskehyksestä kaudeksi 2021–2027 ovat 2,8 miljardia euroa. Tätä täydennetään vuotta 2021 edeltävistä välineistä takaisin saatavilla varoilla. Lisäksi heinäkuun huippukokouksessa sovittiin, että ohjelmaan osoitetaan 5,6 miljardia euroa Next Generation EU-välineestä. Tällä rahoituksella ohjelmalla luodaan yhteensä 23,48 miljardin euron (käyvin hinnoin) suuruinen EU-takaus (varautumisaste 40 prosenttia). InvestEU:n rahoituksessa Euroopan investointipankki- ryhmä on ohjelman ensisijainen rahoituskumppani. Rahoituskumppaneiksi voi tietyn edellytyksin tulla jäsenvaltioiden kansallisia ja alueellisia kehityspankkeja sekä muita kansainvälisiä rahoituslaitoksia, jolla katsotaan olevan tarvittavaa asiantuntemusta ja kokemusta. Velka- ja pääomarahoituksen kautta voidaan tukea peruskorjaushankkeita, uudisrakentamista sekä asuinrakentamista, joka keskittyy sosiaalisperustaiseen- ja kohtuuhintaiseen rakentamiseen. Myös julkiskohteet, koulut ja sairaalat sekä pk-yrityksiä voidaan katsoa tuen piiriin kuuluvaksi.

Rakennussektorin innovaatioiden syntymistä tuetaan mahdollistamalla Horisontti Eurooppa ohjelman rahoituksen kohdistaminen tutkimukseen ja innovointiin, joiden kohteina ovat kestävät rakennukset. Horisontti 2020 puiteohjelman vihreän siirtymän hakuosuuden 1 mrd. eurolla tuetaan pilottiprojekteja sekä innovatiivisia tuotteita. Myös Life-ohjelman tulevan kauden rahoitusta on mahdollisuus käyttää rakennussektorin hankkeisiin. Rahoitusta on käytettävissä vihreän energian siirtymän alaohjelman puitteissa. Ohjelman rahoitukseksi on esitetty 1 miljardia euroa. Ohjelmarahoituksella on tarkoitus poistaa mahdollisia korjaushankkeiden markkinaesteitä. Life-ohjelman puitteissa voidaan tukea hankkeita, joilla edistetään elinkaari vaikutusten arviointia sekä materiaalitehokkuuden rakennetussa ympäristössä.

Osana käynnissä olevaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ja energia- ja ympäristötuen suuntaviivojen tarkistusta komissio laatii yksinkertaisemmat, selkeämmät ja helpommin sovellettavat valtioneuvoston päätökset rakennusten perusparannuksia varten erityisesti asumis- ja sosiaalialalla sekä selvittää uusiutuvan energian omaan kulutukseen tarkoitetuille asennuksille myönnettävän valtiontuen soveltamisalaa. Ensimmäisenä toimenaan

komissio tarkistaa valtioneuvoston päätöksiä helpottaakseen InvestEU-takuiden yhteisrahoitusta jäsenvaltioissa.

Joissakin kansallisissa yhteyksissä saatujen kokemusten perusteella komissio on valmis neuvomaan jäsenvaltioita, jotka harkitsevat EU:n päästökauppajärjestelmästä saatavien tulojen ja päästökauppajärjestelmän modernisaatorahaston tarjoamien rahoitusmahdollisuuksien käyttämistä rakennusten perusparannusohjelmien rahoituslähteenä erityisesti pienituloisia kotitalouksia varten.

Yksityisten investointien ja vihreän lainarahoituksen houkuttelevuus

Kun otetaan huomioon energiatehokkuusinvestointien alhainen riskiprofiili ja kysyntänäkymät, joita perusparannusrahoitus tukee, yksityisen rahoituksen tarjoaminen yhdessä innovatiivisten perusparannuspalvelujen kanssa on yhä houkuttelevampi liiketoimintavaihtoehto. Energiapalveluyritysten, yleishyödyllisten laitosten ja pankkien kaltaiset toimijat käyttävät jo nyt teknistä neuvontaa ja antavat sitä. Ne voivat tarjota kiinteistönomistajille kipeästi kaivattua tukea ideoiden ja rahoituksen muodossa perusparannusprosessin kaikissa vaiheissa. Ne voivat edistää pienten hankkeiden yhdistämistä, tarjota suotuisat olosuhteet ja pitkät takaisinmaksuajat monimutkaisille hankkeille ja tuoda yhteen eri toimijat, jotka osallistuvat rakennusten perusparannuksia koskevien päätösten tekemiseen.

Toiseksi jäsenvaltiot voivat toimillaan vaikuttaa siten, että hankkeisiin katsotaan liittyvän vähemmän riskejä, sekä lisätä markkinakannustimia, kuten energiansäästötariffeja, suoritusperusteisia julkisia tukijärjestelmiä ja energiansäästötarjouskilpailuja, houkutellessaan yksityisiä välittäjiä ja yhteenliittymiä. Jäsenvaltioiden olisi myös tutkittava innovatiivisia rahoitusratkaisuja, joissa käytetään verotus- ja laskutusjärjestelyjä tai omaisuussidonnaista rahoitusta, sekä verotusvälineitä luodakseen taloudellisia kannustimia rakennusten perusparannusten rahoittamiseen.

Energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan mukaisia nykyisiä energiatehokkuusvelvoitejärjestelmiä voidaan soveltaa tehokkaasti kaiken tyyppisiin rakennuksiin, jotta voidaan saada mukaan uusia välittäjiä, kuten yleishyödyllisiä laitoksia, tarjota teknistä asiantuntemusta ja tarjota yhdistettyjä palveluja transaktio- ja hallintokustannusten vähentämiseksi.

Energiapalveluyritysten osallistuminen julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin tarjoaa mahdollisuuden houkutellessa investointeja, koota yhteen pienimuotoisia ja hajanaisia investointeja, alentaa alkukustannuksia ja palkita energiansäästöistä. Energiatehokkuussopimusten yhdistäminen vakuutuksenantajien tekemiin ilmastokestävyyttä koskeviin sopimuksiin voi auttaa markkinoita hallitsemaan sijoitusriskiä, koska vakuutuksenantajilla on asiantuntemusta ympäristö-, ilmasto- ja muilta riskeiltä suojautumisesta ja niiden arvioinnista.

Transaktiokustannusten vähentämiseksi komissio edistää sopimusten ja rahoitusvälineiden standardointia kansallisella ja Euroopan tasolla hyödyntämällä olemassa olevia foorumeita, jotta parhaita käytäntöjä ja innovatiivisia lähestymistapoja voidaan jäljitellä ja laajentaa. Komissio tukee aktiivisesti näitä tapoja aktivoimalla yksityisen sektorin investointeja Energy Efficiency Financial Institutions Group -asiantuntijaryhmän (EEFIG) ja kestäviä energiainvestointeja käsittelevien foorumien kautta.

Perusparannusaalto voi myös tarjota tilaisuuden vauhdittaa vihreän lainarahoituksen ja kiinnelainarahoituksen kehittämistä. Tehokkuushyödyt osoittavien energiatodistusten parannettu järjestelmä antaa pankeille ja muille rahoituslaitoksille mahdollisuuden tarjota luotto- ja kiinnelainarahoitusta salkkujensa viherryttämiseksi ja kerätä rakennuksia pooliksi, jota käytetään vakuutena katettujen joukkolainojen liikkeeseenlaskua varten. Useissa markkinalähtöisissä aloitteissa on jo kokeiltu innovatiivisia järjestelmiä energiatehokkuutta edistävien lainojen ja kiinnelainojen rahoittamiseksi. Seuraavassa vaiheessa koko elinkaaren aikaiset hiilipäästöt voidaan ottaa tässä arvioinnissa huomioon ja kytkä kiertotalousratkaisujen rahoitukseen.

EU:n uudistetussa kestäväen rahoituksen strategiassa komissio tarkastelee mahdollisuutta ottaa käyttöön uusia standardeja ja merkintöjä kestäviä rahoitustuotteita, kuten vihreitä kiinnelainoja, vihreitä lainoja ja vihreitä joukkolainoja varten. Tämä auttaa varmistamaan, että energia- ja resurssitehokkuutta edistäviä lainatuotteita tarjotaan laajemmin ja että ne ovat näkyvämpiä kuluttajille. Kiinnitysluottodirektiivin ja kulutusluottodirektiivin uudelleentarkastelut tarjoavat mahdollisuuksia ottaa asianmukaisesti huomioon kestävien rahoitustuotteiden mahdollinen alhaisempi luottoriski. Lisäksi Euroopan pankkiviranomainen analysoi, olisiko perusteltua soveltaa pankkien sääntelyssä erityistä vakavaraisuuskohtelua rahoitustuotteisiin, jotka liittyvät kestävyystavoitteisiin, kuten rakennusten perusparannuksiin. Komissio harkitsee myös toimenpiteitä ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvien riskien sisällyttämiseksi vakavaraisuussääntelyyn tarkistaessaan pankkeja (vakavaraisuusasetus ja -direktiivi) ja vakuutuksenantajia (Solvenssi II -direktiivi) koskevia sääntöjä. EIP harkitsee myös sellaisten uusien keinojen tukemista, joilla voidaan houkutella yksityistä rahoitusta rakennusten perusparannustöihin, mukaan lukien uusien markkinoiden avaaminen energiatehokkuutta edistäviin kiinnelainoihin perustuvalla luotonannolla tai arvopaperistamisella.

Lisäksi komissio kehittää parhaillaan EU:n luokitusjärjestelmää, joka sisältää rakennusalaan koskevat tekniset seulontakriteerit, jotta yksityistä pääomaa voidaan suunnata kestäviin energiaremontti-investointeihin energiatodistusten ja lähes nollaenergiarakennuksia koskevien standardien pohjalta. Osana rakennusten energiatehokkuusdirektiivin tarkistamista komissio harkitsee myös pitkälle menevää perusparannusta koskevan standardin käyttöönottoa merkittävän yksityisen rahoituksen ankkuroimiseksi avoimiin, mitattavissa oleviin ja aidosti vihreisiin investointeihin.

Kaikki nämä aloitteet voivat auttaa asiakkaita saamaan rahoitusta edullisemmin ehdoin ja edistää julkisia varoja, verokannustimia ja muita julkisen rahoitustuen muotoja täydentävän dynaamisen yksityisen rahoituksen kehittämistä.

3. Kapasiteetin ja teknisen avun lisääminen

Komissio aikoo yksinkertaistaa ja vahvistaa teknistä apua ELENA-välineestä, energiatehokkuuden yksityinen rahoitus (PF4EE) -välineestä, koheesiopolitiikasta, JASPERS-ohjelmasta ja Horisontti 2020 -puiteohjelman hankekehitystukivälineestä saatujen kokemusten pohjalta. Komission ensisijaisena tavoitteena on laajentaa teknistä apua saavien, myös pienien avunsaajien, joukkoa. Ehdotuksena on, että ELENA-välineen rahoitusta vahvistetaan InvestEU-neuvontakeskuksesta ja mahdollisesti muista EU:n ohjelmista.

Komissio auttaa yhdessä Euroopan keskuspankin kanssa jäsenvaltioita suunnittelemaan ELENA-mallia jäljitteleviä kansallisia tai paikallisia ohjelmia ja palkitsemaan nopeaa täytäntöönpanoa ja korkeaa energiatehokkuutta käyttämällä kolmea rahoitusvirtaa:

koheesiopolitiikan rahastoja (erillisenä tukena tai osana rahoitusvälinetoimea), InvestEU-ohjelman jäsenvaltio-osiota tai elpymis- ja palautumistukivälinettä.

Lisäksi komissio ja Euroopan keskuspankki tukevat sellaisten yhdenmukaisten keskitettyjen palvelupisteiden perustamista, jotka voidaan ottaa nopeasti käyttöön kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla ja jotka tarjoavat räätälöityä neuvontaa ja rahoitusratkaisuja asunnonomistajille tai pk-yrityksille niiden valmistellessa ja toteuttaessa hankkeitaan. Paikalliset toimijat voivat tältä pohjalta luoda osaamiskeskkuksia erityyppisiä kestävästä perusrantamista koskevia neuvontapalveluja varten.

Komissio nostaa esille myös muita lähteitä, joista voidaan tukea valmiuksien kehittämistä. Näitä ovat elpymissuunnitelman ehdotettu uusi teknisen tuen väline, EU:n kaupunkiväline ja Life-ohjelmaan kuuluva hankekehitystukiväline sekä vuoden 2020 jälkeisen koheesiopolitiikan rahastot, joista voidaan tukea hallinnollisten valmiuksien kehittämistä ja antaa teknistä apua. Lisäksi koheesiopolitiikkaa koskevaan lainsäädäntöehdotukseen sisältyy myös eurooppalaisen kaupunkialoitteen perustaminen lujittamaan yhdenmukaista ja osallistavan lähestymistavan soveltamista kestävästä kaupunkikehitykseen.

4. Vihreiden työpaikkojen luominen, työntekijöiden ammattitaidon parantaminen ja uusien kykyjen houkuttelevuus

Tiedonannossa todetaan, että kiertotalouteen perustuvien ja vähähiilisten ratkaisujen suunnittelu, asentaminen ja käyttö edellyttävät usein korkeatasoista teknistä tietämystä. Erityisosaamista tarvitaan myös historiallisten rakennusten turvalliseen hallintaan ja niiden kulttuuriperintöarvojen säilyttämiseen. Siirtyminen ilmasto-neutraaliin rakennuskantaan on mahdollista vain, jos nykyisiä työpaikkoja muutetaan siten, että niihin vaaditaan vihreitä ja kiertotalouteen liittyviä taitoja. Lisäksi ammattilaiset tarvitsevat koulutusta siihen, miten esteettömyyttä parannetaan perusrantamusten yhteydessä.

Rakennusten energiatehokkuus on suurin työpaikkojen luoja yhden miljoonan euron investointia kohden. Uusia työllistymismahdollisuuksia syntyy välittömästi, jos jäsenvaltiot toteuttaisivat nopeasti toimenpiteitä eristämisen, rakennusten teknisten järjestelmien ja laitteiden parantamiseksi. Markkinoille olisi annettava selkeä poliittinen viesti siitä, että innovatiivisia ja kestäviä ratkaisuja tarvitaan.

Komissio aikoo panna alulle vuoden 2020 osaamisohjelman ja alakohtaista osaamisyhteistyötä koskevan suunnitelman pohjalta osaamissopimuksen, joka tuo yhteen yksityisiä ja julkisia sidosryhmiä ja jossa osapuolten yhteisenä tavoitteena on Euroopan työvoiman täydennys- ja uudelleen koulutus. Komissio kannustaa jäsenvaltioita hyödyntämään Next Generation EU -välineen varoja, Euroopan sosiaalirahasto plussaa ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa. Komission 1.7.2020 hyväksymässä nuorisotyöllisyyden tukipaketissa ilmoitettiin uudistetusta eurooppalaisesta oppisopimustyhteisliittymästä. Jäsenvaltiot voivat Life-ohjelmassa jatkuvan Build Up Skills -aloitteen tuella päivittää puuteanalyysijään ja kansallisia etenemissuunnitelmiaan koulutuksen osalta, sillä komissio aikoo laatia vuonna 2021 koulutusmateriaalia Level(s)-kehityksen käytöstä.

5. Kestävän rakennetun ympäristön luominen

Komissio korostaa tiedonannossa, että rakennusalan on oltava Euroopassa vankka ja kilpailukykyinen ja suosittava innovointia ja kestävyttä, joiden avulla voidaan parantaa

laatua ja vähentää kustannuksia. Se on edellytys, jotta pitkälle meneviä perusparannuksia voidaan toteuttaa Euroopassa laajamittaisesti.

Komissio edistää rakennusratkaisujen ja -materiaalien, kuten puun ja biopohjaisten materiaalien, luontoon perustuvien ratkaisujen ja kierrätysmateriaalien ekologista kestävyyttä kattavaan elinkaariarviointiin perustuvan lähestymistavan mukaisesti. Se käsittelee rakennustuotteiden kestävyysominaisuuksia rakennustuoteasetuksen tarkistamisen yhteydessä ja laatii vuoteen 2023 mennessä vuoteen 2050 ulottuvan etenemissuunnitelman, jonka tavoitteena on rakennusten koko elinkaaren aikaisten hiilidioksidipäästöjen vähentäminen. Komissio aikoo myös nopeuttaa standardointiorganisaatioiden kanssa tehtävää työtä, jossa käsitellään ilmastokestävyyttä koskevia standardeja.

Komissio tarkistaa rakennus- ja purkujätettä koskevassa EU:n lainsäädännössä asetettuja materiaalien hyödyntämistavoitteita vuoden 2024 loppuun mennessä. Se ottaa käyttöön toimenpiteitä, joilla lisätään uudelleenkäyttö- ja kierrätysalustoja ja tuetaan hyvin toimivia uusioraaka-aineiden sisämarkkinoita. Level(s)-kehys, rakennusten suunnittelua koskevat kiertotalouden periaatteet sekä rakennus- ja purkujätteen hallintomenettely EU:ssa auttavat käyttäjiä soveltamaan näitä periaatteita perusparannushankkeissa.

Komissio tukee rakennusalan digitalisaatiota Horisontti Eurooppa -puiteohjelman, digitaali-innovointikeskittymien sekä testaus- ja kokeilujärjestelyjen avulla. Digitaalisilla välineillä kirjataan töiden edistymistä ja materiaalien käyttöä sekä lisätään tuottavuutta. Esimerkiksi 3D-kartoitusdatan avulla luotu rakennuksen digitaalinen kaksonen tarjoaa reaaliaikaista tietoa rakennuksen toiminnasta ja ehkäisee vakavia onnettomuuksia auttamalla ennustamaan rakennusjärjestelmien mahdollisia vikoja. Älykkäät rakennukset ja digitaaliavusteinen rakentaminen tuottavat suuria datavarantoja rakennusten rakentamisen, käytön ja kunnostamisen koko elinkaaren ajalta, jotta rakennuksia voidaan käyttää paremmin. Komissio harkitsee datatilojen hallinnointikehityksen perustamista. Kehykseen kuuluisi lisätoimia kohdennettujen datatilojen kehittämiseksi muun muassa energian, valmistuksen ja rakentamisen aloilla.

Komissio antaa suosituksen, jonka tavoitteena on edistää rakennustietomallinnusta rakennuspalvelujen julkisissa hankinnoissa ja tarjota julkisen sektorin asiakkaille menetelmä, jolla voidaan tehdä kustannushyötyanalyyskejä rakennustietomallinnuksen käytöstä julkisissa tarjouskilpailuissa. Digitaaliset teolliset alustat antavat sidosryhmille mahdollisuuden kerätä ja hyödyntää paremmin näitä tietoja. Komissio aikoo myös kehittää EU:n yhtenäisen kehyksen rakennettua ympäristöä koskeville digitaalisille lupamenettelyille sekä perustaa luotettavan järjestelmän sellaisten energiatehokkuusmittareiden sertifiointiseksi, joilla voidaan mitata rakennusten energiatehokkuuden todellisia parannuksia.

Valmistellessaan Horisontti Eurooppa -puiteohjelman täytäntöönpanoa komissio harkitsee parhaillaan ihmiskeskeistä kestävästä rakennettua ympäristöä koskevaa julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuutta (Built4People) sekä ilmastoneutraaleja ja älykkäitä kaupunkeja koskevaa kohdennettua missiota. Kumppanuus voisi tarjota innovaatioita rakennuksiin ja rakennuslalle, ja missiossa voitaisiin esitellä sata eurooppalaista kaupunkia, jotka pyrkivät yhdessä siirtymään järjestelmällisesti ilmastoneutraaliuteen vuoteen 2030 mennessä kansalaisten hyväksi.

Lisäksi on ehdotettu puhtaaseen energiaan siirtymistä koskevaa yhteisrahoitteista kumppanuutta. Jos se hyväksytään, sillä voidaan edistää ilmastoneutraalien ratkaisujen kehittämistä rakennusten lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmiä varten. Muita rakennusten

perusparantamista koskevan tutkimuksen ja innovoinnin kannalta merkittäviä ohjelmia ovat alueelliset ohjelmat (myös huippuosaamismarkin yhteydessä) sekä uusi Life-ohjelma. Perusparannusaaltoa tukee erityisesti Life-ohjelmaan kuuluva Siirtyminen puhtaaseen energiaan -alaohjelma, jossa puututaan käyttäytymiseen liittyviin ja muihin ei-teknologisiin perusparannuksia haittaaviin esteisiin.

6. Yhdennetty, osallistava ja kaupunginosapohjainen lähestymistapa perusparannusaallon keskeisenä periaatteena

Tiedonannon mukaan on tarpeen soveltaa yhdennettyä lähestymistapaa, jotta perusparannusaallosta saataisiin mahdollisimman paljon myös sivuhyötyjä.

Komissio aikoo myös kartoittaa sisämarkkinoilla esiintyviä ongelmia, jotka liittyvät uusimpiin kestäviin tuotteisiin ja sellaisiin tuotteisiin, jotka integroivat uusiutuvaa energiaa, kuten aurinkosähköä. Se harkitsee erilaisia keinoja, kuten vastavuoroista tunnustamista, joilla havaittuja esteitä voidaan poistaa.

Perusparannusten synergiaedut käyvät ilmeisiksi, kun niitä laajennetaan kaupungeissa piiri- ja yhteisötasolle. Hankkeiden yhdistäminen näillä tasoilla voi johtaa nollaenergiaa tai jopa energiapositiivisiin kaupunkipiireihin.

Energiayhteisöt tuottavat, kuluttavat, varastoivat ja myyvät energiaa ja voivat tarjota heikoimmassa asemassa oleville ihmisille keinoja päästä pois energiaköyhyydestä. Komissio tarkastelee perusteellisesti sähkömarkkinadirektiivin ja uusiutuvia energialähteitä koskevan direktiivin täytäntöönpanoa ja toteuttaa yhteisiä toimia, joilla tuetaan energiayhteisöjen asteittaista luomista ja leviämistä jäsenvaltioissa. Komissio tutkii tarkemmin keinoja, joilla voidaan edistää energiayhteisöjä ja levittää hyviä käytäntöjä.

Jäsenvaltioiden, alueiden ja paikallisten viranomaisten olisi hyödynnettävä mahdollisuutta rahoittaa paikallisia investointeja käyttämällä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) alueellisia välineitä. Tämä koskee yhdennettyjä alueellisia investointeja, paikallisyhteisöjen omia kehittämishankkeita ja LEADERia. Lisäksi kaupunkiviranomaiset voivat käyttää EAKR:n pakollista vähimmäisosuutta kestäväan kaupunkikehitykseen, jota toteutetaan yhdennettyjen kaupunki- ja aluekehitysstrategioiden mukaisesti paikan päällä.

7. Uusi eurooppalainen Bauhaus: tyyliä ja kestävyyttä

Komissio aikoo perustaa uuden eurooppalaisen Bauhaus -hankkeen edistämään uutta eurooppalaista estetiikkaa, jossa toimintaominaisuudet ja kekseliäisyys nivotaan yhteen.

Bauhaus toimii innovoinnin ja luovuuden hautomona, joka edistää Euroopassa ja sen ulkopuolella kohtuuhintaista kestävää suunnittelua, joka miellyttää ihmisiä. Se saa eri alojen toimijat verkostoitumaan keskenään ja aktivoi luovaan pohdintaan siitä, millaista kestävä eläminen voisi olla ja millaista sen pitäisi olla tulevaisuudessa. Hankkeella on kaksi ulottuvuutta. Ensimmäinen niistä on verkosto, jossa ajattelijat, suunnittelijat, arkkitehdit, yrittäjät, opiskelijat ja kansalaiset kehittävät yhdessä kestävää estetiikkaa. Toinen ulottuvuus koostuu todellisista rakennushankkeista, joita toteutetaan eri puolilla EU:ta.

Puun kaltaisilla luontopohjaisilla materiaaleilla voi olla keskeinen merkitys suunnittelussa, koska niistä saadaan kahdenlaista hyötyä: hiilipäästöjen varastoiminen rakennuksiin ja sellaisten päästöjen välttäminen, joita olisi syntynyt tavanomaisten rakennusmateriaalien tuotannossa.

Komissio käynnistää nyt Bauhaus –hankkeen suunnitteluvaiheen ryhtymällä toteuttamaan laajapohjaista osallistavaa yhteiskehittämismenettelyä, joka kestää kesään 2021 saakka. Bauhaus kehitetään kolmessa vaiheessa: suunnittelu, toteutus ja laajentaminen. Menettelyn tavoitteena on käynnistää seuraavan monivuotisen kehityksen yhteydessä ehdotuspyyntöjä kaikissa asiaankuuluvissa ohjelmissa.

Komission mukaan tavoitteena on luoda erilaisten Bauhausien verkosto ja laajentaa sitä pitäen aina mielessä siirtyminen kohti yhteistä kestäväää elämäntapaa. Ensimmäisessä aallossa on tarkoitus luoda viisi perustaja-Bauhausia eri EU-maihin vuonna 2022. Kaikissa Bauhaus-hankkeissa kohteena on rakennettu ympäristö kokonaisuutena, mutta päähuomio kohdistettaisiin eri seikkoihin, kuten ilmastohaasteisiin, esteettömyyteen, sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen, rakennusalan digitalisoimiseen tai kestäviin bioresursseihin. Toisessa aallossa Bauhaus-ajattelua laajennettaisiin koko EU:hun ja jopa koko maailmaan.

Rakennuksen perusparantamisen kolme kohdealaa

Tiedonanto asettaa etusijalle toimet seuraavilla kolmella kohdealalla:

- 1) energiaköyhyyden vähentäminen ja energiatehokkuudeltaan heikoimpien rakennusten perusparantaminen;
- 2) julkisten rakennusten, kuten hallintorakennusten, oppilaitosten ja terveydenhuollon rakennusten perusparantaminen; sekä
- 3) hiilestä irtautuminen lämmityksessä ja jäähdytyksessä.

Tiedonannon mukaan näitä kohdealoja olisi pidettävä politiikan ja rahoituksen painopistealoina, koska ne tarjoavat valtavia mahdollisuuksia perusparannusten lisäämiseen ja tuottavat samalla mittavia energiasäästöjä sekä tarjoavat kansalaisille terveellisempiä ja mukavampia rakennuksia.

Energiaköyhyyden vähentäminen ja energiatehokkuudeltaan heikomprien rakennusten perusparantaminen

Tiedonannon mukaan lähes 34 miljoonalla eurooppalaisella ei ole varaa pitää kotiaan riittävän lämpimänä. Sen vuoksi EU:n ja sen jäsenvaltioiden on kiireellisesti puututtava energiaköyhyyteen. Joka vuosi on tarpeen kunnostaa 800 000 sosiaalista vuokra-asuntoa, mihin tarvitaan arviolta 57 miljardin euron lisärahoitusta vuosittain.

Komissio aikoo ehdottaa joissakin jäsenvaltioissa hyvin toimineiden energiapalveluyritysten ja energiatehokkuussopimusten käytön laajentamista energiatehokkuusdirektiivin tulevan tarkistuksen yhteydessä, jotta kaikilla kotitalouksilla olisi varaa perusparannuksiin – myös niillä, joilla on rajalliset mahdollisuudet kattaa alkuvaiheen kustannukset.

Tämän tiedonannon ohella komissio esittää energiaköyhyyttä koskevan suosituksen, jonka tarkoituksena on auttaa jäsenvaltioita laatimaan ja toteuttamaan tällaisia strategioita energiaköyhyyden vähentämiseksi. Lisäksi komissio auttaa jäsenvaltioita kehittämään pienituloisille kotitalouksille suunnattuja rahoitusratkaisuja sekä helpottamaan keskeisten palvelujen, energiakatselmusten ja energiatodistusten saantia.

Komissio käynnistää kohtuuhintaisia asuntoja koskevan aloitteen. Aloitteessa toteutetaan 100 kaupunkipiirin perusparantamiseen liittyvää kärkihanketta, joissa sovelletaan älykkäisiin kaupunginisiin perustuvaa lähestymistapaa ja joissa asumiskelpoisuus ja uusimmat innovaatiot asetetaan etusijalle. Näistä kärkihankkeista voidaan ottaa mallia tulevilla hankkeilla.

Jotta voidaan puuttua myös maaseudun ja syrjäseutujen erityisongelmiin, komissio antaa vuonna 2021 maaseutualueita koskevaa pitkän aikavälin visiota käsittelevän tiedonannon, jossa analysoidaan maaseutualueiden sosiaalisia ja infrastruktuuriin liittyviä näkökohtia ja tarkastellaan mahdollisia lyhyen ja keskipitkän aikavälin toimia.

Julkiset rakennukset ja sosiaalinen infrastruktuuri esikuvina

Tiedonannossa todetaan, että julkisessa ja yksityisessä omistuksessa oleva sosiaalinen infrastruktuuri eli julkishallinnon rakennukset, sosiaaliset vuokra-asunnot, kulttuurilaitokset, koulut, sairaalat ja terveydenhuollon rakennukset voivat olla perusparannusaallon eturintamassa ja toimia esikuvina ja vertailukohtina rakentamisen teollistamisessa ja siihen liittyvissä hyödyissä, jotka tulevat välittömästi ja yleisesti nähtäville.

Komissio antaa vuoden 2021 alussa energiatehokkuus etusijalle -periaatetta koskevat ohjeet, jotka auttavat viranomaisia ottamaan asianmukaisesti huomioon rakennettuun ympäristöön tehtyjen investointien kaikki kustannukset ja laajemmat hyödyt ja joita voidaan soveltaa käytännössä julkisiin hankintoihin.

Koska julkisten rakennusten peruskorjaamista koskevien nykyisten EU-säädösten vaatimusten soveltamisala on rajallinen, komissio ehdottaa kesäkuuhun 2021 mennessä energiatehokkuusdirektiivin tarkistamisen yhteydessä, että vaatimukset ulotetaan koskemaan kaikkia julkishallinnon tasoja ja että vuosittaisia perusparannuksia koskevaa velvoitetta laajennetaan. Tämä toteutetaan energiatehokkuutta koskevien vähimmäisvaatimusten vaiheittaisen käyttöönoton yhteydessä, kun rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä tarkistetaan vuoden 2021 loppuun mennessä. Lisäksi komissio laatii kattavat ohjeet siitä, miten kestäviä julkisia investointeja tehdään hankintojen avulla.

Komissio tarkastelee kesäkuuhun 2022 mennessä mahdollisuutta laatia ympäristöä säästävien julkisten hankintojen kriteerit, joita sovellettaisiin julkisiin rakennuksiin, kuten toimistorakennuksiin ja kouluihin. Kriteerit liittyisivät elinkaareen ja ilmastokestävyyteen ja perustuisivat Level(s)-kehikseen. Komissio aikoo myös asettaa pitkän aikavälin perusparannusstrategioiden tulevan arvioinnin perusteella julkisten ja yksityisten palvelurakennusten perusparantamista koskevia ohjeellisia välitavoitteita vuosiksi 2030 ja 2040.

Hiilestä irtautuminen lämmityksessä ja jäähdytyksessä

Jotta EU:n rakennuskanta saadaan vapaaksi hiilestä ja jotta voidaan ottaa käyttöön paikallisia uusiutuvia energialähteitä ja vähentää EU:n riippuvuutta fossiilisten polttoaineiden tuonnista, on tiedonannon mukaan olennaisen tärkeää nykyaikaistaa lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmiä. Lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden osuus asuinrakennusten energiankulutuksesta on EU:ssa noin 80 prosenttia. Kaksi kolmasosaa tästä energiasta on peräisin fossiilisista polttoaineista. Monet järjestelmät ovat vanhoja ja tehottomia, ja puolet niistä on jo ylittänyt käyttöikänsä.

Itsenäisten järjestelmien osuus lämmityksestä EU:ssa on jopa 88 prosenttia ja kaukolämpöjärjestelmien loput 12 prosenttia.

Komissio aikoo tarkistaa uusiutuvia energialähteitä koskevaa direktiiviä kesäkuuhun 2021 mennessä perusteellisen vaikutustenarvioinnin pohjalta. Tarkistuksen yhteydessä harkitaan nykyisen uusiutuvia energialähteitä koskevan lämmitys- ja jäähdytystavoitteen tiukentamista vuodeksi 2030 ehdotetun korkeamman ilmastotavoitteen mukaisesti. Lisäksi harkitaan vaatimusta, jonka mukaan rakennusten käyttämästä energiasta tietyn vähimmäisosuuden on oltava uusiutuvaa energiaa. Tarkistuksessa aiotaan myös edistää vähähiilisten kaasujen käyttöä, jolla voidaan luoda paikallisia synergioita yhdyskuntajätteen ja maatalousjätteen kierrätyslaitosten ja teollisuudenalojen kanssa. Lisäksi komissio ehdottaa toimenpiteitä, joilla helpotetaan hukkalämmön ja hukkakylmän sekä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan lämmön ja kylmän saantia.

Komissio aikoo tarkistaa myös energiatehokkuusdirektiiviä kesäkuuhun 2021 mennessä perusteellisen vaikutustenarvioinnin pohjalta. Tarkistuksessa viranomaisille annetaan paremmat mahdollisuudet valmistella, rahoittaa ja toteuttaa kattavia lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmia perusparannushankkeiden yhteydessä. Yhdennetty suunnittelu sekä erityiset tiedot rakennuskannasta ja energiantoimitusvaihtoehdoista ovat tarpeen, jotta lämmitys ja jäähdytys voidaan irrottaa hiilestä paikallisella ja kansallisella tasolla.

Komissio aikoo edelleen kehittää myös ekosuunnittelua koskevaa puitedirektiiviä sekä tuotekohtaista ekosuunnittelua ja energiamerkintöjä koskevia delegoituja ja täytäntöönpanosäädöksiä, jotta voidaan edistää korkeita ympäristönormeja, antaa suurelle yleisölle tietoa energiatehokkaimmista tuotteista ja kannustaa taloudellisesti niiden käyttöön.

Komissio kannustaa viranomaisia harkitsemaan energia- ja hiilidioksidiverotuksen käyttämistä edistämään fossiilisista polttoaineista luopumista. Tulevissa vaikutustenarvioinneissa, jotka on tarkoitus tehdä kesäkuuhun 2021 mennessä keskeisen ilmasto- ja energialainsäädännön tarkistamista varten, tarkastellaan päästökaupan laajentamista siten, että päästökauppaan kuuluisivat myös rakennusten päästöt. EU:n päästökauppajärjestelmän piiriin kuuluu nykyään noin 30 prosenttia rakennusten lämmityksestä aiheutuvista päästöistä, koska kaukolämmitys ja sähkölämmitys kuuluvat päästökauppajärjestelmään.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 20.11.2020.

Energia- ja Euratom-jaosto (EU21), kirjallinen menettely, 13.11 – 17.11.2020.

YM:n johdolla valmisteltu E-kirje on laadittu yhteistyössä muiden ministeriöiden (VM, OKM, LVM, TEM) kanssa.

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannolla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia kansallisella tai EU-tasolla. Laajassa tiedonannossa luetellaan kuitenkin runsaasti toimintoja, joiden toimeenpanolla olisi mitä todennäköisimmin taloudellisia vaikutuksia joko rahoituksen kanavoinnin kautta tai mahdollisista velvoitteista aiheutuvista kustannuksista. Tiedonannon laadinnan aikaan komissio on arvioinut, että uudet aloitteet vaatisivat vuositasolla yli 90 mrd. euron lisäinvestoinnit perusparannusaallon tavoitteiden täyttämiseksi. Tulevia toimia ja hankkeita sekä niiden taloudellisia vaikutuksia arvioidaan yksityiskohtaisesti niiden käsittelyn tullessa ajankohtaiseksi.

EU:n tuleva monivuotinen rahoituskehyskausi 2021-2027 sisältää useita unionin rahoitusvälineitä ja -ohjelmia, joilla voidaan rahoittaa perusparannusaallon mukaisia toimia. Komission tiedonannossa tällaisina instrumentteina mainitaan mm. Elpymis- ja palautumistukiväline, ReactEU -ohjelma, alue- ja rakennepolitiikan rahastot, InvestEU-ohjelma sekä myös Horisontti Eurooppa ja LIFE-ohjelmat. EU:n rahoitusvälineitä käytetään ja toteutetaan kulloinkin hyväksytyjen EU:n monivuotisten rahoituskehysten puitteissa, sekä kansallisten julkisen talouden suunnitelmien ja talousarvion puitteissa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2020) 662 final, COM(2020) 662 final, LIITE

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sari Rapinoja, YM, sari.rapinoja@ym.fi, puh. 02952 50320
Jyrki Kauppinen, YM, jyrki.kauppinen@ym.fi, puh. 295 250 122

EUTORI-tunnus

EU/2020/1527

Liitteet**Viite**

Asiasanat	energia, energiatehokkuus, energiaverotus, ilmasto- ja energiapaketti, ilmastonmuutos, ilmastonmuutos/sopeutuminen, kestävä rahoitus, kiertotalous, koulutus, rakennustuotteet, sosiaalipolitiikka, tutkimukset, työllisyys, uusiutuvat energianlähteet, kulttuuriperintö
Hoitaa	MMM, OKM, STM, TEM, UM, VM, YM
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, LVM, TULLI, VH, VNK, VTV
